

ÜÇ HİKÂYE:
BEYAZ GECELER
POLZUNKOV
YUFKA YÜREK
FYODOR MİHAYLOVIÇ
DOSTOYEVSKİ

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0073
Edebiyat: 022

**ÜÇ HİKÂYE: BEYAZ GECELER,
POLZUNKOV, YUFKA YÜREK
FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKİ**
Türkçesi
Karsu İlksen Fırat

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Hüseyin Yorulmaz

Tasarım ve Yayın Kimliği
Bülent Erkmen

Kapak Görseli ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Nilüfer Natalia Denissova

Son Okuma
Hikmet Akyüz

VakıfBank Kùltür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2020

ISBN 978-605-7947-78-9

*Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank
Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım
amacıyla, kaynak göstermek şartıyla
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir elektronik veya mekanik araçla
çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve
mali hakları saklıdır.*

Baskı
Ofset Yapımevi
Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,
34410 Kağıthane, İstanbul
Telefon: 0 212 295 86 01
Sertifika No: 45354

1. Baskı: Kasım 2020

ÜÇ HİKÂYE:
BEYAZ GECELER
POLZUNKOV
YUFKA YÜREK

FYODOR MİHAYLOVIÇ
DOSTOYEVSKİ

TÜRKÇESİ

KARSU İLKSEN FIRAT

FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKİ

Rus ve dünya edebiyatının en önemli isimlerinden olan Fyodor Mihayloviç Dostoyevski 11 Kasım 1821'de Moskova'da doğdu. St. Petersburg'da bulunan askeri mühendislik okulunda eğitim gördü. 1846'da yayınlanan *İnsancıklar* ve hemen ardından kaleme aldığı *Beyaz Geceler* ile büyük bir edebî başarı elde etti. Çarlık rejiminin baskısına karşı kurulan bir yeraltı örgütüne üyeliği nedeniyle hapse girdi. Sibiryaya sürgün edilen diğer birçok Rus yazar gibi, o da Rus halkının alt tabakalara mensup simalarıyla geçirdiği bu zamanı edebiyatına taşıdı ve *Yeraltından Notlar*, *Suç ve Ceza*, *Kumarbaz*, *Budala*, *Ecinciler* ve *Karamazov Kardeşler* gibi birbirinden değerli eserler yayınladı. 9 Şubat 1881'de vefat etti. Dostoyevski psikolojik romanın ve felsefi nihilizmin başlıca temsilcisi kabul edilmektedir.

KARSU İLKSEN FIRAT

Lisans öğrenimini memleketi Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Bir yıl Yekaterinburg'da kaldıktan sonra ülkesine dönerek çeviri kariyerine başladı. Hâlihazırda İstanbul'da Rusça Mütercim-Tercümanlık alanında ikinci lisans eğitimini almakta ve Korolenko, Dostoyevski gibi yazarlardan çeviriler yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Beyaz Geceler

006

Polzunkov

082

Yufka Yürek

107

BEYAZ GECELER

*...bir an için bile olsa,
yüreğinin yanı başında
olmak için mi yaratılmıştı?..
İ. Turgenyev*

İLK GECE

Harika bir geceydi; öyle bir gece ki yalnızca gençken yaşanabilecek türdendi, sevgili okur. Gökyüzü öyle yıldızlı, öyle aydınlıktı ki istemeden de olsa düşünüyordu insan: Gerçekten böyle bir göğün altında aksi ve kaprisli insanlar yaşıyor olabilir miydi? Bu da ancak çok genç yaştaiken kendimize sorduğumuz bir sorudur, sevgili okur; ama umuyorum ki kalbiniz bu soruyu daha sık hatırlayacaktır! Kaprisli ve aksi insanlardan bahsetmişken tüm gün takındığım uysal tavrımı hatırlamadan duramayacağım. Sabahın erken saatlerinde üstüme şaşılacak bir kasvet çökmüştü. Birden dünya da tek başımaymışım, herkes beni terk etmiş ve benden uzaklaşmış gibi hissettim. Tabii ki burada şunu sormaya hakkınız vardır: Kim bu herkes? Çünkü ben Petersburg'da yaşamaya başlayalı sekiz yıl oldu ve neredeyse tek bir arkadaş bile edinemedim. Benim neyime gerekti ki arkadaş? Ben zaten tüm Petersburg'u tanıyordum; bu sebeple bütün Petersburg kalkıp bir anda sayfiye yerlerine gidince herkes beni terk etmiş gibi hissettim. Tek başıma olma düşüncesi beni çok korkuttu ve koskoca üç gün boyunca şehirde derin bir hüznle dolaştım. Bana ne olduğunu kesinlikle anlamıyordum. Nevski Meydanına gidiyordum, bahçeleri geziyor-

dum, iskelede dolaşıyordum; tüm yıl aynı saatte aynı yerde görmeye alışık olduğum tek bir yüze bile rastlayamıyordum. Onlar beni elbette tanııyorlardı ama ben onları tanıyordum. Hem de yakından tanıyordum; dış görünüşlerini neredeyse ezberlemiştim. Onlar neşeliyken ben de keyifleniyordum; onlar kederliyken bana da hüzün çöküyordu. Neredeyse her gün aynı saatte Fontanka'da karşılaştığım yaşlı bir adamla arkadaş oluyordum. Dışarıdan oldukça kibar ve düşünceli görünüyor, kendi kendine bir şeyler fısıldayıp sol elini sallıyordu; sağ elinde ise altın topuzlu, budaklı, uzun bir baston vardı. Hatta o da beni fark etmiş ve aramızda manevi bir bağ kurulmuştu. Olur da Fontanka'da aynı yerde aynı saatte beni göremezse, eminim ona da bir hüzün çökerdi. İşte bu yüzden bazen, özellikle ikimizin de ruh hali iyiye, birbirimizi selamlayacak gibi olurduk. Geçenlerde iki gün denk gelemeyip üçüncü gün karşılaştığımızda neredeyse şapkalarımıza sarılıyorduk; neyse ki tam zamanında kendimize gelip ellerimizi indirdik ve memnuniyetle birbirimizin yanından geçtik. Ben evlerle de bu şekilde bir ilişki kuruyorum. Yürürken sanki her biri caddede önüme atlıyor, tüm pencereleriyle bana bakıyor ve “Merhaba, bugün nasılsınız? Beni sorarsanız keyfim yerinde, Mayıs'ta bana bir kat daha çıkacaklar”, “Sağlığınız nasıl? Sabah beni tamir etmeye başlıyorlar” ya da “Neredeyse yanıyordum, nasıl korktum anlatamam” gibi şeyler söylüyor. Aralarında çok sevdiğim ve yakından tanıdıklarım da var; biri bu yaz bir mimara tedavi olmayı düşünüyormuş. Başına bir şey gelmesin diye her gün özellikle geçeceğim oradan, Tanrım sen onu koru!

Yine de hiçbir zaman açık pembe renkteki güzel bir evle yaşadığım anıyı unutamayacağım. Bu taştan yapılmış şirin ve küçük bir evdi; diğer hantal komşularına mağrur bakışlar atarken bana karşı öyle güler yüzlüydü ki yanından ne zaman geçecek olsam kalbim sımsıcak olurdu. Geçen hafta sokakta yürürken bu arkadaşşıma bakar bakmaz acı bir çığlık duydum: “Beni sarıya boyuyorlar!” Zalimler! Barbarlar! Ne kolonlarına acımışlar ne de sundurmalarına. Arkadaşıma bir kanarya gibi sarıya boyamışlar. Onu öyle görünce içim parçalandı ve o andan itibaren Çin Göksel İmparatorluğunun rengine boyanarak böylesine incitilmiş zavallığımla görüşecek gücü kendimde bir daha bulamadım.

İşte, bütün Petersburg’u nasıl tanıdığımı artık anladınız, sevgili okur.

Az önce de söylediğim gibi koskoca üç gün içimdeki huzursuzluk bana eziyet etti. Sonrasında bunun sebebi üzerine akıl yürütmeye başladım. Sokakta içime bir karanlık çöktü (o yok, şu yok, herkes nereye kayboldu?); evde de kendimde değildim. İki akşam odamda huzur bulmam için neyin eksik olduğunu anlamaya uğraştım. Neydi burada beni rahatsız eden şey? Şaşkınlıkla isten kararmış yeşil duvarlarıma, Matryona’nın büyük bir başarıyla yetiştirdiği örümcek ağlarıyla kaplanmış tavanıma baktım; tüm mobilyalarımı süzdüm. Sorun nerede diye düşünerek her bir sandalyeyi dikkatlice gözden geçirdim (çünkü bir sandalye bile dün durduğu gibi durmasa rahat edemezdim.) Pencereden dışarıyı izledim; ama her şey boşunaydı, hiçbir yardımı olmadı. Hatta birden aklıma Matryona’yı

çağırarak geldi ve ona tüm bu düzensizlik ve örümcek ağlarıyla ilgili babacan bir konuşma yaptım; ama yüzüme şaşkın şaşkın baktı ve tek bir söz bile söylemeden çekip gitti; örümcek ağları ise yerli yerinde duruyordu. Sorunun ne olduğunu ise nihayet bu sabah buldum. Eh! Herkes beni atlatıp yazlığa sıvışmıştı ya! Bu bayağı söylemimden dolayı beni mazur görün, ama bunu öyle yüksek üslupla söyleyemezdim... Çünkü Petersburg'da bulunan herkes ya çoktan yazlığa gitmişti ya da gitmek üzereydi; sokakta gördüğüm, fayton kiralayan, her iyi giyimli, saygın görünümlü adam gözümde hemen günlük işlerini bitirdikten sonra ufak tefek eşyalarıyla ailesinin yanına dönecek bir aile babasına dönüşüyordu; gelip geçen herkes şimdi başka bir hale bürünmüş ve hepsi karşılaştığı insanlara, "Biz sadece buradan geçiyorduk bayım, birkaç saat sonra yazlığa gideceğiz" diyor gibiydi. Çiçekçiye seslenen güzelce bir kız şeker gibi beyaz incecik parmaklarıyla tıklattığı camı açıp kafasını uzatmaya görsün, o an içime onları sadece şehirdeki havasız dairelerinde baharın tadını çiçeklerle çıkarmak için değil de çok yakında gidecekleri yazlığa götürmek için alıyormuş gibi doğuyordu. Bu ne ki, insanları gördüğümde şaşmadan kim nasıl bir yazlıkta yaşıyor tahmin edebilmek gibi yeni ve özel bir kabiliyet kazanmıştım. Kamenni ve Aptekarskiy Adaları ya da Petergof yakınlarındaki yazlıkların sakinleri yapmacık zarif tavırları, göz alıcı yazlık kıyafetleri ve onları şehre getiren güzel yaylı arabalarıyla diğerlerinden ayrılıyordu. Pargolov'da ve daha ilerisinde yaşayanlar ilk bakışta insanda ihtiyatlı ve

ciddi bir hava uyandırıyor; Krestovskiy Adası ziyaretçileri ise ölçülü neşeleriyle dikkat çekiyordu. Ne zaman tamamı dağ gibi çeşit çeşit eşyalarla, sandalyelerle, masalarla, sedirlerle, koltuklarla, evin diğer tüm eşyalarıyla yüklü ve de bunlara ek olarak çoğu kez arabanın en tepesinde mağrur bir şekilde oturup patronlarının eşyalarına gözü gibi bakan çelimsiz aşçı kadınların olduğu arabaların yanında ellerinde dizginlerle tembel tembel yürüyen sürücülü uzun yük arabası konvoylarıyla karşılaşsam ya da ne zaman Neva veya Fontanka Nehrinden Çyorni Nehrine ve adalara doğru kayıp giden ağır ev eşyalarıyla yüklenmiş kayıkları görsem, arabalar ve kayıklar gözümde yüz katına, bin katına çıkıyordu; sanki herkes kalkıp gidiyor, kafileler halinde yazlığa göç ediyor, tüm Petersburg adeta bir çöle dönüyordu; bundandır ki içimi bir utanç, hüsrân ve keder bulutu kapladı: benim kesinlikle gidecek bir yazlığım, hatta gitmek için bir sebebim yoktu. Her arabayla, fayton kiralayan her iyi giyimli adamla gitmeye hazırdım; ama kimse, kesinlikle hiç kimse beni davet etmiyordu; ben onları bu kadar iyi tanırken, onlar bir yabancıymışım gibi beni unutmıştı.

Öyle uzun yürüdüm ki her zamanki gibi, yine nerede olduğumu, kendimi şehrin kapısında nasıl bulduğumu unutmayı başardım. Bir anda içimi bir neşe kapladı ve bariyerleri aşmış ekilmiş tarlaların ve çayırların arasında yürümeye başladım. Yorgunluk duymuyordum; sadece ruhumun hafiflediğini, üstümden bir yük kalktığını hissediyordum. Herkes bana neredeyse selam verecekmişesine

arkadaşça bakıyordu; herkes bir şeye seviniyor, her biri sigara içiyordu. Hiç olmadığım kadar mutluydum. Bir anda İtalya'daymışım gibi hissettim; işte doğa benim gibi şehrin duvarları içinde sıkışıp kalmış yarı hasta bir adamı böylesine etkilemişti.

Petersburg'un doğasında baharın başlangıcıyla ren-garenk çiçeklerle bezenip tüm gücünü ve Cennetten bahşedilmiş güzelliklerini gösteren kelimelere dökülemeyecek kadar etkileyici bir şey vardır. Nedense bana; kimi zaman acıyarak kimi zaman şefkatli bir aşkla baktığımız, bazen fark etmeyip sonrasında aniden tanımlanamaz, tuhaf güzelliğini ortaya çıkaran zayıf ve hastalıklı bir kızı hatırlatır; siz ise çarpılmış, sarhoş olmuş bir şekilde istemeden kendinize şunu sorarsınız: nasıl bir güç bu hüznü ve düşünceli gözleri böyle ıslıl ıslıl parlattı? Bu solgun ve çökmüş yanaklara nasıl kan geldi? Bu narin yüze tutku saçan neydi? Neden göğsü böylesine kalkıp kalkıp iniyordu? Zavallı kızın yüzüne aniden güç, canlılık ve güzellik veren, onu böylesine bir gülümsemeyle parıldatan ve göz kamaştırıcı gülüşüyle canlandıran neydi? Etrafınıza bakınıp birini arar, hatta kimisinden kuşkulananmaya başlarsınız. Ama o an geçer, belki de ertesi gün yine o düşünceli, dalgın bakışlara, tıpkı önceden olduğu gibi, solgun bir yüze, itaatkâr ve ürkek hareketlere, hatta bir dakikalık coşkunun hüsrana, üzüntüsüne ve pişmanlığa rastlarsınız. Çok kısa sürede gözlerinizin önünde aldatıcı ve nafîle yanıp sönen o bir anlık güzelliğin geri dönmemecesine gittiğine, maalesef onu sevecek vaktiniz bile olmamasına üzülürsünüz.